

УДК 378:37.001.3-051:316.3]:364-322(045)

Жолобак І.М.**студентка III курсу, спеціальності «Початкова освіта»,
ОПП «Початкова освіта і соціальна педагогіка»,****Мукачівський державний університет****Брижак Н.Ю.****к.пед.н., доц., доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,****Мукачівський державний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення волонтерської діяльності, розкрито сутність основних дефініцій. Проаналізовано можливості волонтерської діяльності для формування професійних якостей студентів педагогічних закладів освіти: відповідального ставлення до обраної професії.

Ключові слова: волонтер, волонтерська діяльність, професійна підготовка, майбутній соціальний педагог.

The article analyzes the peculiarities of training future social educators to carry out volunteer activities, reveals the essence of the basic definitions. The possibilities of volunteer activity for the formation of professional qualities of students of pedagogical educational institutions: a responsible attitude to the chosen profession are analyzed.

Key words: volunteer, volunteer activity, professional training, future social pedagogue.

В умовах сучасних реалій нашої держави волонтерська діяльність останнім часом набуває особливої уваги і значення. Адже, революція Гідності, політична ситуація на сході України, проведення АТО та пандемія Covid-19, як наслідок, сприяли появі нових категорій людей, які потребують соціального захисту та допомоги.

10 грудня 2003 року чинне законодавство України на державному рівні визнає роль волонтерів і волонтерства через низку законів та постанов, зокрема, у законах України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001), «Про соціальні послуги» (2003), «Про благодійну діяльність та благодійну

організацію» (2012) визнається добровільна праця волонтерів як необхідна та суспільно корисна.

Робота по організації учнівських волонтерських груп найчастіше є прерогативою соціального педагога. Тому перед закладами вищої освіти, які готують майбутніх соціальних педагогів, постає завдання підготовки студентів до організації роботи волонтерів.

Окремі аспекти діяльності волонтерів розкриті в працях вітчизняних науковців. Зокрема, у роботах Н. Заверико, І. Зверєвої, Г. Лактіонової, Ю. Поліщука, С. Харченка обґрунтовано роль волонтерства як складової соціально-педагогічної роботи з молоддю. У дослідженнях О. Безпалько, Р. Вайноли, А. Капської, В. Петровича розкрито технології залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності. Проте, науковці О. Акімова, О. Богданова, З. Бондаренко, Л. Вандишева, Т. Лях, Н. Романова, Л. Міщик, В. Поліщук вивчали питання щодо підготовки майбутніх соціальних педагогів до волонтерської діяльності.

Розгляд основних проблем у підготовці майбутніх соціальних педагогів до здійснення волонтерської діяльності розширює коло наукових інтересів і охоплює питання практичної реалізації цього процесу.

Мета статті є теоретико-методологічне обґрунтування особливостей підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення волонтерської діяльності. Висвітлення сутності основних термінологічних дефініцій дослідження.

У 2011 році Верховна Рада ухвалила закон «Про волонтерську діяльність», де в статті 7, п.1 зазначено, що волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. А волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну неприбуткову та умотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер [2, с. 20].

Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника.

Термін «волонтер» походить від лат. *voluntaries* – воля, бажання; від англ. *voluntary* – добровільний, доброволець, йти добровільно, тобто можна узагальнити, що це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову і вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер [6, с. 309].

Словники-довідники із соціальної роботи та соціальної педагогіки подають такі визначення: Волонтерство – добровільна робота на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі; спрямована на добробут і процвітання спільнот та суспільства в цілому... Волонтерство – елемент особистісного розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулювання ініціативи та творчості [5, с. 46].

Волонтер – фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову і вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер [3, с. 20].

Навички необхідні волонтеру: комунікабельність, грамотність, ерудиція, розуміння проблеми іншої людини, любов до людей, доброта, вміння вислухати, організаторські здібності, мобільність, наполегливість [7, с.35].

У світовій практиці найголовнішою ознакою волонтерства є те, що волонтер частину свого вільного часу, енергії, сил, знань, досвіду добровільно здійснює корисну людям і суспільству діяльність.

За визначенням Т. Лях «волонтерська діяльність – індивідуальна чи колективна – це спосіб підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають» [4, с. 20].

До групи добровільних помічників можуть входити люди різного віку, соціальної ролі й статусу (учні, студенти, батьки, волонтери-фахівці, спонсори, чиновники, члени дитячих та молодіжних громадських організацій та просто небайдужі люди). Волонтером може бути людина з будь-якою освітою чи без неї, яка спроможна відчувати означені потреби інших людей і на добровільних засадах допомагати їм. Досить важливим є той факт, коли в колі небайдужих людей, які різняться за соціальними категоріями, присутні й фахівці соціальної сфери, зокрема соціальні педагоги.

Соціальний педагог може виконувати функції волонтера, тільки вже професійно, кваліфіковано, що відповідає його освіті. Соціальний педагог – це людина, яка покликана допомагати іншим людям, які потребують підтримки, співчуття, матеріальної, медичної, юридичної, психологічної або педагогічної допомоги. Професійні якості соціального педагога мають будуватися на покликанні, внутрішньому відчутті себе в якості помічника, друга, наставника. Усвідомлення себе перш за все як альтруїста та волонтера в подальшому.

Для того щоб з'ясувати чи займаються студенти педагогічного факультету МДУ волонтерською діяльністю нами було проведено опитування, де прийняло участь 160 студентів різних факультетів.

1. Хто такі волонтери?

Дослідження показало, що 93 % опитаних не лише знають, хто такі волонтери, а й розуміють їх роль у суспільстві. Під час опитування з'ясувалось, що студенти вважають, що участь у волонтерській діяльності сприятиме підвищенню якості освіти, створенню комунікативних зв'язків з ЗВО з іншими організаціями, закладами освіти, ЗМІ, підвищенню конкурентоспроможності закладу освіти.

2. Чи займалися Ви коли-небудь волонтерською діяльністю?

Результати опитування показали, що в цілому студенти педагогічного факультету МДУ досить активно займаються волонтерською діяльністю, про що свідчать наступні дані майже третина опитаних студентів (33%) назвали себе волонтерами, вони займаються волонтерською діяльністю направленою не лише на соціальну допомогу та допомогу армії, а й беруть участь в освітніх, наукових та інших. проектах, що було також виявлено завдяки результатам даного опитування; 30% – існують одноразові комерційні волонтерські проекти, які залучають студентів лише на короткий час. Цим можна пояснити високий показник того, що студенти мали досвід волонтерства в минулому; 37% ніколи не займались.

Приємно відзначити, що волонтери саме педагогічного факультету були найактивнішими в наданні соціально-педагогічних, інформаційних та інших послуг вихованцям Мукачівського дитячого будинку-інтернат, Чинадіївського дитячого будинку. З ініціативи студради факультету, були проведені благодійні акції: «Подаруй дитині радість» з нагоди святкування Всесвітнього дня дитини, «Подаруй дитині свято» до дня Святого Миколая, «Від серця до серця тощо.

3. Чи хотіли б Ви займатися волонтерською діяльністю?

Дане питання було поставлене для того, щоб визначити чи зацікавлені студенти у продовженні своєї волонтерської діяльності. Результати опитування показали, що 39 % студентів і надалі хочуть бути волонтерами, а ще 18 % бажають почати волонтерську діяльність. Такі показники вказують на позитивні зрушення у суспільстві, так як молодь має становити основу волонтерського руху в країні.

Волонтерська робота дозволяє студенту здобути досвід майбутньої професійної діяльності під час здійснення різних заходів, акцій, концертів, майстер-класів, благодійних ярмарок, здобути професійно важливі спеціальні знання і вміння, сформувані особистісні якості: комунікативну, організаційну, соціально-правову компетентності, емпатійність, відповідальність, толерантність та ін.

Отже, у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів волонтерська діяльність дає можливість постійно вдосконалювати знання, більш пізнати свій власний внутрішній світ, свої прагнення і бажання, розширити коло своїх інтересів. Таким чином, волонтерська діяльність студентів є невід'ємною складовою професійної підготовки сучасного фахівця соціальної сфери і сприяє вдосконаленню системи соціальної освіти, формуванню компетентного випускника, готового до здійснення практичної роботи. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні новітніх форм волонтерської діяльності в умовах суспільно-політичної кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайнола Р.Х. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р.Х. Вайнола, А.Й. Капська, Н.М. Комарова. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.
2. Закон України Про волонтерську діяльність (Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2011. - № 42. – 435 с.
3. Лях Т.Л. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. / Т.Л. Лях. К. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2-10. – 160 с.
4. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л.В. Лохвицька, І.І. Доброскок. - Переяслав Хмельницький, 2007. – С. 20.
5. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / за заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. - К., 2000. - С. 46.
6. Теорія і методи соціальної роботи: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академввидав, 2005. – 309 с.
7. Best Volunteer Abroad Programs. – [Електронний ресурс]. 2017. – Режим доступу: https://www.volunteerforever.com/article_post/2017-bestvolunteer-abroad-programs-organizations-projects

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>